УДК 636.32/38.082

ПРОДУКТИВНІСТЬ ОВЕЦЬ РІЗНИХ ГЕНОТИПІВ, ОДЕРЖАНИХ НА ПРОМІЖНОМУ ЕТАПІ СТВОРЕННЯ ТВАРИН СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО М'ЯСНОГО ТИПУ

Помітун І. А., д. с.-г. н., Косова Н. О., к. с.-г. н.,
Рязанов П. О., м. н. с., Бойко Н. В., м. н. с., Кравцов А. В., асп.
Інститут тваринництва НААН, м. Харків

Жилан Г. М., заступник директора з питань тваринництва
АФ "Шахтар" ОП "Шахти ім. О. Ф. Засядька" м. Слав'янськ

Наведено результати оцінки продуктивності овець вихідних батьківських форм – тварин дніпропетровського внутрішньопородного типу асканійської м'ясно-вовнової та латвійської темноголової породи, також проміжних генотипів - їх помісей у процесі створення спеціалізованого м'ясного типу овець

Ключові слова: **вівці, генотип, м'ясний напрям продуктивності, олібс, латвійська темноголова, асканійська м'ясововнова породи.**

В Україні, не зважаючи на значне скорочення як загального, так і племінного поголів'я овець та обсягів виробництва продукції, до цього часу ще вдається не тільки підтримувати цінний генофонд вітчизняних порід і типів овець, але й провадити роботи зі створення нових генотипів та адаптації і розмноження овець імпортованих порід. Це, першочергово, стосується формування відсутнього до недавнього часу спеціалізованого типу овець м'ясного напряму продуктивності та інтродукції овець багатоплідної романівської породи. Розвиток цих напрямів у вівчарстві підкріплюється дефіцитом виробництва м'яса баранини та відповідним попитом на овець, здатних забезпечити зростаючі потреби населення у цій продукції [1, 2].

Наявність генофонду вітчизняних м'ясо-вовнових порід (цигайської, асканійської напівтонкорунної з кросбредною вовною, прекос, латвійської темноголової) вимагає, з одного боку, збереження і покращення їх генофонду за чистопородного розведення, а з іншого, є надійною базою для створення нового породного різноманіття з застосуванням кросбридингу цих порід та імпортованих м'ясного [3] і багатоплідного напрямів продуктивності.

Враховуючи можливості сучасної генетики щодо виявлення генів, асоційованих з м'ясною продуктивністю, репродуктивними показниками овець, а також зі стійкістю до захворювань [4], процес створення нових порід може бути істотно прискорено.

Виходячи з вищеозначеного, **метою роботи** стало вивчення основних параметрів вовнової і м'ясної продуктивності овець різних генотипів у процесі створення тварин спеціалізованого м'ясного типу.

Матеріал та методи досліджень. Виконано порівняння ярок-однолітків дніпротепровського зонального типу асканійської м'ясо-вовнової породи, м'ясні якості яких покращено породою олібс (ДТАмвп х Ол, F_1), латвійської темноголової породи (Лт), простих ДТАмвп х Ол (F_2) та складних помісей - (ДТАмвп х Ол х Лт) при бонітуванні у 12-місячному віці згідно з вимогами чинної інструкції [5]. М'ясну продуктивність визначали в усіх баранців 9-місячного віку, що досягли на час забою живої маси більше 40 кг, як таких, що потенційно здатні забезпечити

одержання стандартних туш масою 16-19 кг [6].

Увесь молодняк було отримано і вирощено в умовах однієї чабанської маточної отари, а після відлучення від матерів баранців і ярок випасали окремими групами, що обслуговувалися однією чабанською бригадою упродовж травня-листопада місяця на природних пасовищах з підгодівлею 300 г/добу концентрованими кормами (дерть сумішки злакових зернових). У стійловий період молодняк одержував у складі раціонів силос, еспарцетове сіно, ячмінну солому та дерть масою 400 г/добу. Для порівняння залучено дані щодо оцінки продуктивності ровесників таврійського внутрішньопородного типу асканійської тонкорунної породи (ТТАс), вирощених в умовах цього ж господарства.

Дослідження було проведено упродовж 2007-2012 рр. у базовому господарстві "Філія "Іллічівська" Агрофірми "Шахтар", що в Барвінківському районі Харківської області.

Результати досліджень. Ярки, що походять від вихідних батьківських форм – маток ДТАМВ та баранів-плідників породи олібс, ($F_{1)}$ вірогідно на 7,8 % перевищують за основним показником - живою масою у річному віці ровесниць Лт породи та на 12,0 % – ярок вовново-м'ясного ТТАс тонкорунної породи.

Результати оцінки ярок 2007 року народження наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Основні параметри продуктивності ярок різних генотипів

Показники	Значення	Генотипи ярок та їх чисельність в групах, гол.		
		ДТАмвп х Ол, F_1 (95)	Лт (42)	ТТ Ас (132)
Жива маса при відлученні	M± m,кг Cv, %	21,9±0,43 18,5	20,0±0,51 16,2	21,8±0,32 16,8
Жива маса у 12-міс. віці	M± m,кг Cv, %	57,8±0,60 10,1	53,6±0,81 9,9	51,6±0,45 10,1
Довжина вовни	M± m,см Cv, %	12,5±0,24 18,5	11,4±0,21 12,2	15,9±0,19 13,5
Настриг немитої вовни	M± m,кг Cv, %	4,81±0,10 19,8	4,0±0,19 28,3	6,1±0,16 13,9

Разом з тим більш скороспілими та однорідними за показниками живої маси є тварини Лт породи як при відлученні, так і у річному віці. Природньою є вірогідна перевага за настригом вовни тварин ТТ Ас. Коефіцієнт вовновості у овець порівнюваних генотипів становить відповідно 83,2; 74,6 та 118,2 г/кг, що чітко вказує на різницю між ними щодо співвідношення ознак м'ясної і вовнової продуктивності. Серед недоліків вовнового покриву ярок ДТАмвп х Ол, F_1 відзначається досить широкий спектр варіювання тонини вовни – від 46 до 64 якості, значна частка тварин, що має недостатню вирівняність вовни (14 %), оброслість спини нижче 3 балів (34 %) та недостатню кількість жиропоту у вовні (14 %). Вівці Лт породи досить одноманітні за тониною вовни (58-60 якості), мають гарну оброслість спини і черева та нормальний і дещо надлишковий вміст жиропоту переважно кремового кольору в руні. Відзначені особливості вовнового покриву спонукали до наступного використання у підборі до частини кращих помісних маток ДТАмвп х Ол, F_1 баранів породи Ол, а до маток що мали відмічені недоліки руна - баранів Лт породи, а на частині менш крупних маток Лт породи – плідників ДТ Амп.х Ол, ($F_{1)}$

Результати оцінки ярок проміжних генотипів, вирощених за вкрай посушливих умов у пасовищний період 2011 р наведено у таблиці 2. За яких, вівці другого покоління від поглинального схрещування ДТАмвп з Ол також переважали за показником живої маси чистопородних ровесниць латвійської темноголової породи, але лише на 2,0 %, а складних помісей ДТАмвп х Ол х Лт – на 3,4 % за невірогідної різниці. Це істотно відрізняється від результатів попередньої оцінки. Така особливість прояву цієї ознаки вказує на те, що ярок ДТ Амвп х Ол , F_2 слід віднести до тварин більш інтенсвиного типу, що вимагають кращих умов годівлі, ніж тварини Лт породи. За показниками довжини та настригу вовни різниця між цими групами виявилась також не вірогідною, а коефіцієнт вовновості становив 69-70 г/кг. Порівняно з тваринами ТТАс ровесниці створюваного типу за живою масою переважали на 6,3-10 %, але поступалися за настригом вовни на 24-28 %.

Для більш детального вивчення якості вовни проведено її екстрагування на вміст солей поту та жиру, визначення вмісту мінеральних домішок та митої вовни у поголів'я овець різних порівнюваних генотипів.

Встановлено, що показники виходу митої вовни в розрахунку на постійно сухе волокно знаходяться в межах 57,3-60,7 %, що дещо менше, ніж у ровесниць ТТ Ас (62,8 %).

Разом з тим за дещо меншого вмісту вовнового жиру, вовна тварин створюваного типу відзначається значним вмістом солей поту – 16-18 %, проти 12,5 % у ТТАс та підвищеною на 5-6 мкм товщиною волокна на боці (від 26,8 мкм до 27,1 мкм).

Вивчення параметрів м'ясної продуктивності було проведено шляхом контрольного забою 60 голів баранчиків 9-місячного віку. Встановлено (табл. 3), що за майже однакової живої маси до голодної витримки найвищу масу охолодженої туші та забійний вихід мали вівці Лт породи - 20,3 кг та 49,7 %. Помісний молодняк ДТ АМВП х Ол (F2) та трьохпорідні тварини поступалися їм за відповідними показниками на 7,8 % та 3,6 – 3,8 абс. відсотка. Баранчики ТТАс поступалися за даними ознаками ровесникам створюваного типу та ЛТ породи на 1,3 - 2,9 кг за масою парної туші та на 3,6 -7,4 абс. відсотка – за забійним виходом. Слід зазначити що кондиційної живої маси на дату забою вище 40 кг досягло лише 5,6 % баранців ТТАс, тоді як Лт – 12,0 %, а в групах тварин помісних генотипів ДТ х ОЛ (F2) і ДТАмвп х Ол х ЛТ – 21,1 та 32,6 %.

В даний час вівцематок проміжних генотипів використано у підборі до баранів порід суффольк та мериноландшаф з метою підвищення інтенсивності росту, живої маси покращення м'ясних форм та консолідації цих ознак у нащадків. За попередніми даними потомки баранів породи суффольк у 6-місячному віці за показником живої маси на 10,5 %, а від мериноландшаф - на 8,3 % перевершують ровесників материнських генотипів.

Висновки. Використання кросбридингу з залученням у якості материнської основи вітчизняних порід та типів овець м'ясо-вовнового напряму та плідників імпортованих м'ясних порід є основою для створення вітчизняного типу овець м'ясного напряму продуктивності.

Помісні вівці проміжних генотипів поєднують велику живу масу з помірними настригами та характеризуються високими показниками м'ясної продуктивності.

У процесі подальшої роботи зі створення спеціалізованого типу овець м'ясного напряму продуктивності слід здійснювати селекційні заходи, що спрямовані на подальше підвищення інтенсивності росту, консолідацію за забійними і м'ясними якостями та товщиною вовни і оброслістю тварин.

Таблиця 2

Продуктивність ярок різних генотипів та селекційних рангів 2011 р. народження

Показники	Всього по стаду: 178 голів		Клас ЕЛІТА: 128 голови		У т.р. клас ЕЛІТА - ядро: 40 голів		1 клас 44 голови		2 клас 6 голів	
	M±m	Cv	M±m	Cv	M±m	Cv	M±m	Cv	M±m	Cv
ТТ Ас										
Довжина вовни, см	12,2±0,11	11,7	12,5±0,13	11,4	13,09±0,22	10,67	11,36±0,16	9,58	11,75±0,48	10,06
Маса при бонітуванні, кг	41,0±0,24	7,7	41,8±0,27	7,2	42,83±0,49	7,23	39,52±0,36	6,11	36,67±1,28	8,58
Настриг вовни, кг	4,2±0,06	17,8	4,3±0,07	18,1	4,47±0,1	14,36	3,7±0,11	19,65	3,73±0,11	7,03

Лт

Показники	Всього по стаду: 59 голів		Клас ЕЛІТА: 51 голова		У т.р. клас ЕЛІТА - ядро: 21 голова		1 клас 7 голів		2 клас 2 голови	
	M±m	Cv	M±m	Cv	M±m	Cv	M±m	Cv	M±m	Cv
Довжина вовни, см	10,5±0,2	14,7	10,8±0,2	13,1	11,2±0,3	12,4	9,1±0,43	12,7	-	-
Маса при бонітуванні, кг	44,2±0,65	11,5	45,4±0,53	8,4	47,1±0,79	7,7	38,7±1,71	11,7	-	-
Настриг вовни, кг	3,1±0,1	26,0	3,2±0,1	22,9	3,5±0,21	26,8	2,7±0,37	35,5	-	-

ДТ Амвп х Ол, F_2

Показники	Всього по стаду: 187 голів		Клас ЕЛІТА: 152 голови		У т.р.клас ЕЛІТА - ядро: 56 голів		1 клас 33 голови		2 клас 4 голови	
	M±m	Cv	M±m	Cv	M±m	Cv	M±m	Cv	M±m	Cv
Довжина вовни, см	10,8±0,12	14,7	10,9±0,12	13,2	11,0±0,2	13,7	10,2±0,36	20,1	9,5±0	-
Маса при бонітуванні, кг	45,1±0,34	10,4	46,1±0,34	9,0	48,4±0,56	8,6	41,9±0,71	9,7	34±0,79	4,65
Настриг вовни, кг	3,2±0,06	26,2	3,4±0,1	23,0	3,6±0,11	21,9	2,8±0,14	28,8	1,88±0,11	11,55

ДТАмвп х Ол х Лт

Показники	Всього по стаду: 33 голови		Клас ЕЛІТА: 23 голови		У т.р. клас ЕЛІТА - ядро: 11 голів		1 клас 9 голів		2 клас 2 голови	
	M±m	Cv	M±m	Cv	M±m	Cv	M±m	Cv	M±m	Cv
Довжина вовни, см	10,6±0,25	13,8	11,0±0,3	13,2	11,1±0,3	8,8	9,7±0,34	10,6	10,5	-
Маса при бонітуванні, кг	43,6±0,83	10,9	45,7±0,64	6,7	46,7±0,68	4,8	39,7±1,17	8,8	30,5	-
Настриг вовни, кг	3,0±0,14	26,0	3,3±0,14	19,8	3,5±0,18	17,2	2,4±0,13	17,1	1,75	-

Библиографический список

1. Помітун І. А. Резерви підвищення інтенсивності відтворення овець. / Помітун І. А., Косова Н. О., Рязанов П. О. // Вівчарство: міжвід. тем. наук. зб. – Вип. 36. – Нова Каховка : «ПИЕЛ». – 2011. – С. 55–61.

2. Беженар І. М. Організаційно-економічні засади розвитку вівчарства в Україні: історичний ракурс / І. М. Беженар // Економіка АПК. - 2011. — № 9. — С. 65-70.

3. Шуваев В. Т. Современное направление селекции в овцеводстве Днепропетрорвщины / В. Т. Шуваев // Шляхи розвитку тваринництва в ринкових умовах. – Дніпропетровськ, ДАУ. – 2003. – С. 91–95.

4. Rejduch B. Genes associated with production and health in farm animals / B. Rejduch // J. of Central European Agric. – 2008. – V. 9, No. 4. – P. 829–836.

5. Інструкція з бонітування овець. – К. : ДНВК" Селекція". – 2003. – С. 3–62.

6. Микитюк Д.М. Оцінка м'ясної продуктивності овець / Микитюк Д. М., Білоус О. В., Помітун І. А., Похил В. І. – Дніпропетровськ : ВКФ "Оксамит – текст." – 2006. – 55 с.

ПРОДУКТИВНОСТЬ ОВЕЦ РАЗНЫХ ГЕНОТИПОВ, ПОЛУЧЕННЫХ НА ПРОМЕЖУТОЧНОМ ЭТАПЕ СОЗДАНИЯ ЖИВОТНЫХ СПЕЦИАЛИЗИРОВАННОГО МЯСНОГО ТИПА

Помитун И. А., Косова Н. А., Рязанов П. А., Бойко Н. В., Кравцов А. В., Институт животноводства НААН

Жилан Г. М., АФ "Шахтер" ОП "Шахты им. О. Ф. Засядько" г. Славянск

Отражены результаты оценки продуктивности овец исходных родительских форм - животных днепропетровского внутрипородного типа асканийской мясо-шерстной и латвийской темноголовой породы, а также промежуточных генотипов – их помесей в процессе создания специализироованного мясного типа овец.

Ключевые слова: овцы, генотип, мясное направление продуктивности, олибс, латвийская темноголовая, асканийская мясо-шерстная породы.

SHEEP'S PRODUCTIVITY OF DIFFERENT GENOTYPES, THAT OBTAINED IN HALF WAY CREATING OF SPECIAL MEAT TYPE ANIMALS

Pomitun I.A., Kosova N.A., Ryathanov P.A., Boiko N.V., Kravcov A.V., Institute of Animal Science of the NAAS of Ukraine

Jilan G.N., AF" Shahter"

The results of rating by productivity of sheep with original parental form – animals of Dnipropetrovsk inbreed type of Askanian meat and wool and Latvian dark-headed breeds, as well interim genotypes – those hybrids produced at the process of breeding the specialized meat type of sheep, were presented.

Key words: sheeps, genotype, meat type, Olibs, Latvian dark-headed breeds, Askanian meat and wool breeds